

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:7

om skilda fiskefrågor

Motioner

I motion 1981/82:281 av Kerstin Ekman m. fl. (fp, m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en utredning med uppgift att föreslå lämplig utformning av stödåtgärder för byggande av fiskefartyg i plast, lättmetall eller trä, lämpade för såväl civilt som militärt bruk.

I motion 1981/82:315 av Jens Eriksson (m) yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tillser att den ursprungliga fördelningen med 50 % på forsknings- och undersökningsverksamhet och 50 % på fiskevårdande åtgärder genomförs.

I motion 1981/82:432 av Stina Eliasson och Eivor Nilson (båda c) yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen verkar för att 20 § i lagen om rätt till fiske (1950:596) avskaffas.

I motion 1981/82:610 av Per Olof Håkansson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en beredning för vattenbruk.

I motion 1981/82:1037 av Ralf Lindström m. fl. (s, c, fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att en begränsad alljustring åter skall tillåtas i Blekinge östra skärgård.

I motion 1981/82:1458 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen,

1. om fritt fiske,
2. angående bevarande av laxfiskebestånden.

I motion 1981/82:1916 av Svante Lundkvist m. fl. (s) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till frisläppande för allmänheten av handredskapsfisket utefter södra ostkusten och i de stora sjöarna,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning om de i motionen redovisade problemen för laxfisket.

I motion 1981/82:2110 av Åke Wictorsson m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2)

1. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att staten löser in och frisläpper handredskapsfisket i Mälaren och utefter södra ostkusten,
2. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad i motionen anförts

om samordning av upplåtelseerna av statliga, kommunala och enskilda fiskevatten med hjälp av fritidsfiskets organisationer.

Utskottet

Utskottet behandlar i betänkandet ett antal i januari 1982 väckta motioner om skilda fiskefrågor.

Förnyelse av fiskeflottan

Riksdagen antog år 1978 nya riktlinjer för fiskeripolitiken (prop. 1977/78:112, JoU 1977/78:23, rskr 1977/78:272). Målet för fiskeripolitiken innefattar enligt beslutet både ett inkomstmål för de i näringen sysselsatta, ett konsumentmål att fisk av god kvalitet skall saluföras till rimligt pris och en anpassning av fångstvolymen till avsättningsmöjligheterna. Enligt beslutet skall stödet till fiskets rationalisering väsentligen ökas. Bl. a. biträdde riksdagen jordbruksministerns uttalande att fiskeflottan bör förnyas successivt genom att rationella typer av nya fartyg utvecklas. Med anledning av riksdagsbeslutet utfärdades förordningen (1978:516) om statligt stöd till fiskets rationalisering, m. m. Enligt denna förordning kan stöd lämnas i form av lånegaranti, fiskerilån och statsbidrag i samband med bl. a. förvärv av fiskefartyg. Stödet har under senare år kompletterats med s. k. kondemneringsbidrag, dvs. premier för skrotning av gamla fiskefartyg.

I motion 1981/82:281 (fp, m) framhåller motionärerna att medelåldern bland de svenska fiskefartygen är hög. En förnyelse av fiskeflottan bör komma till stånd i en nära framtid vilket även skulle få betydelse för svensk varvsnäring. Samtidigt bör även marinens behov av hjälpfartyg – med omagnetiska skrov – i minröjningsorganisationen i krig beaktas. Motionärerna anser att ett generellt statligt finansieringsstöd bör lämnas fiskare som beställer nybyggnation vid svenska varv. Stödåtgärder bör inriktas mot anskaffning av fartyg som är byggda av plast, lättmetall eller trä.

Riksdagen avslag våren 1981 en motion av likartat innehåll med hänvisning till att kondemneringsbidrag då nyligen införts (NU 1980/81:63).

Fiskeristyrelsen har på regeringens uppdrag utrett frågan om förnyelse av fiskeflottan och även föreslagit nya typer av fiskefartyg (Rapport 1980-08-04). I utredningen presenterades linjeritningar till ett 90-fots och ett 65-fots fartyg. Chefen för marinen har i yttrande över utredningen sagt sig vara beredd att samarbeta med fiskerinäringen för att åstadkomma nybyggnation av fiskefartyg i syfte att dessa efter smärre militära anpassningar skall kunna tjänstgöra som hjälpminsvepare. Regeringen beslöt i april 1982 medge fiskeristyrelsen att i samråd med chefen för marinen skyndsamt projektera ett 65-fots provfiskefartyg i glasfiberarmerad plast. Enligt vad utskottet

erfarit befinner sig projekteringen redan på ett framskridet stadium. Vissa problem återstår dock att lösa.

Utskottet finner, med hänvisning till det anförda, att motionärernas önskemål om statliga insatser för att få fram ett fiskefartyg som kan utnyttjas även av marinen är på väg att tillgodoses. När det gäller det statliga finansieringsstödet till förnyelse av fiskeflottan får utskottet anförda följande.

I 1982 års långtidsplan sammanfattar fiskeristyrelsen problematiken kring fiskeflottans förnyelse på följande sätt:

Näringsens egen möjlighet till nyinvesteringar i fiskeskepp är i det närmaste obefintlig. Ökad investeringsvolym står heller inte i samklang med de framtida intäktsmöjligheterna. Konsekvensen av detta är att om statsmakternas beslut om en förnyelse av fiskeflottan skall kunna genomföras, måste denna subventioneras med statliga medel. Som framhållits i tidigare långsiktsplaner bör en sådan subvention dels omfatta ett ökat stöd för skrotning av äldre fartyg, dels kraftigt ökade direkta statsbidrag och förmånligare lånevillkor vid statligt rationaliseringsstöd. Vid investeringar som inte avser förnyelse av fiskeflottan och som inte är kopplade till samtidig skrotning av äldre fartyg bör stor restriktivitet iakttas. Det kan ifrågasättas om företagens skuldsättning bör underlättas genom statliga garantiåtaganden då detta kommer att få effekter på det framtida stödbehovet.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1983/84 framhåller styrelsen att fiskeflottan i dag är för stor i förhållande till fångst- och avsättningsmöjligheterna. Anslaget för statsbidrag bör höjas medan anslaget för fiskerilån kan sänkas, anser fiskeristyrelsen. Bestämmelserna om det statliga stödet till fiskefartyg för att främja fiskets rationalisering bör därför revideras.

Sveriges fiskares riksförbund har i yttrande kritiserat fiskeristyrelsens långtidsplan och styrelsens förslag till minskning av fiskerilåneanslaget. Enligt riksförbundet har den svenska fiskeflottan i dag en så begränsad kapacitet att våra fångstkvoter inte kan fiskas upp. Dessutom har Sverige i de internationella fiskeriförhandlingarna inte erhållit de kvoter vi är berättigade till. Fisket efter torsk och övriga slag av vitfisk och skaldjur i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön kan därför avsevärt utökas, anser riksförbundet.

Förbundet konstaterar att den mörka bild som ges av svenskt fiskes framtid i avsättningsprognosen har satt spår i planeringens övriga avsnitt. Genom en pessimistisk och negativ prognos kan det svenska fiskets framtid enligt förbundets mening påverkas negativt. Planeringen kan även få negativa effekter på Sveriges kvotförhandlingar. Svenskt fiske måste enligt förbundet planeras utifrån en vilja att tillvarata våra fisktillgångar och rättmätiga andelar. Det finns ett stort och ökande behov på den inhemska marknaden och det finns dessutom möjlighet att exportera, hävdar Sveriges fiskares riksförbund.

Även jordbruksnämnden har yttrat sig över planen. Nämnden instämmer i fiskeristyrelsens bedömning att den svenska trålfiskeflottan är överdimensionerad. (Mot detta uttalande har Sveriges fiskares riksförbunds represen-

tant i nämnden reserverat sig.) Enligt nämnden vore det önskvärt om man inom ramen för planeringskommittén, i vilken ingår representanter för fiskeristyrelsen, jordbruksnämnden och Sveriges fiskares riksförbund, kunde dryfta problemen om hur en anpassning av kapaciteten i den svenska trålarflottan skulle kunna genomföras.

Som framgår av den lämnade redogörelsen skiljer sig olika parters bedömningar väsentligt beträffande fiskets troliga ekonomiska utveckling under de närmast kommande åren. Oavsett detta torde dock vara ostridigt att fiskerieringen kommer att utsättas för åtskilliga påfrestningar. Mot den bakgrunden är det enligt utskottets uppfattning angeläget att regeringen ägnar hithörande spörsmål en ingående uppmärksamhet. Utskottet utgår ifrån att så sker i anslutning till behandlingen av fiskeristyrelsens anslagsframställning om långtidsplanen för fisket. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida synes i nuvarande läge inte erforderlig.

Fiskerättsliga frågor

Vattnet utmed kusterna är antingen allmänt eller enskilt. I insjöarna finns allmänt vatten endast i Vätern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Enskilt vatten är sådant vatten som ingår i fastigheterna. Regler för vad som är enskilt vatten återfinns i lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde. Enligt huvudregeln, som kallas strandvattenregeln, är allt vatten vid kusten och i de ovannämnda sjöarna enskilt inom 300 m från fastlandet eller från ö som är minst 100 m lång. Om den kurva för högst 3 m djup som följer stranden går längre ut sträcker sig det enskilda vattnet ut till 3 m-kurvan. Genom de s. k. enklav- och kilometerreglerna utvidgas det enskilda vattnet till att omfatta även många vikar och fjärdar. Dessutom finns en rad specialregler. Så gäller t. ex. för Storsjön i Jämtland att allt vatten i vissa delar av sjön är enskilt.

Rätten till fiske regleras i lagen (1950:596) om rätt till fiske (FL). Tillämpningsföreskrifter m. m. återfinns i fiskeriförordningen (1982:126). Enligt huvudregeln är rätten till fiske på enskilt vatten förbehållen jordägaren. Från denna huvudregel gäller en rad undantag till förmån för s. k. frifiske vid olika kustavsnitt och i de stora sjöarna, dvs. de ovan nämnda jämte Mälaren.

Med viss förenkling kan bestämmelserna om frifiske på enskilt vatten sammanfattas på följande sätt. Längs västkusten är praktiskt taget allt fiske fritt. Vid Skånes södra och östra kuster är allt fiske med rörligt redskap fritt. Samma regel gäller för Norrlandskusten med undantag för fiske efter lax. Vid Gotlands kust och vid Blekinge sydkust är fiske med rörligt nät m. m. fritt ända in till stranden men icke fiske med handredskap. Längs södra ostkusten – från Östhammar till Torhamns udde i Blekinge – gäller huvudregeln. Frifiske finns blott för visst strömmings- och skarpsillsfiske. I de stora sjöarna omfattas handredskapsfisket längs stränderna icke av frifiskerätten.

I tre motioner yrkas på åtgärder för att underlätta fritidsfisket vid de kuster där *handredskapsfisket* nu är begränsat samt i de stora sjöarna. Enligt motion 1981/82:1458 (vpk) bör allt enskilt fiske med rörliga redskap göras fritt vid Gotlands kuster, vid Blekinge södra kust och vid södra ostkusten. Vidare bör fisket med handredskap göras fritt i Vänern, Vättern, Hjälaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland. Enligt motion 1981/82:1916 (s) bör handredskapsfisket i de stora sjöarna och utefter södra ostkusten – samt utefter Blekinge sydkust och Gotlands kuster – inlösas och frisläppas för allmänheten. I motion 1981/82:2110 (s) yrkas att staten löser in och frisläpper handredskapsfisket i Mälaren och utefter södra ostkusten.

Riksdagen beslöt våren 1981 om åtgärder för att främja fritidsfisket (prop. 1980/81:153, JoU 1980/81:29, rskr 374). 1973 års fiskevattensutredning hade i sitt betänkande (SOU 1978:75) Fiska på fritid föreslagit en utvidgning av frifiskerätten i olika avseenden för att bl. a. ge allmänheten en bättre tillgång till fiskevatten. I propositionen erinrade jordbruksministern om de höga ersättningsanspråk som framställdes år 1951 vid övergången till den nuvarande lagstiftningen då det fria fisket utvidgades. Anledning saknades enligt hans uppfattning att öka rätten till frifiske genom inlösen av enskild fiskerätt. Utskottets majoritet anslöt sig till regeringens förslag och detta blev även riksdagens beslut. I en reservation förordade utskottets socialdemokratiska ledamöter att handredskapsfisket i vattnen utefter Blekinge sydkust och Gotlands kuster samt i de stora sjöarna skulle inlösas av staten och att detta fiske skulle släppas fritt för allmänheten. Likaså borde handredskapsfisket utefter södra ostkusten inlösas och släppas fritt.

I motion 1981/82:2110 framhåller motionärerna vidare att det är angeläget att stora och lättöverkomliga kortfiskeområden bildas i de tre storstadsområdena. Vatteninnehav ägda av staten, landsting, kommuner och enskilda bör samordnas.

Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att ett frisläppande av handredskapsfisket utefter Blekinge och Gotlands kuster samt i de stora sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälaren och Storsjön skulle innebära en väsentlig förbättring av allmänhetens möjligheter till fritidsfiske. Samma förhållande gäller för vattnen längs södra ostkusten, dvs. den del av Östersjökusten som sträcker sig från Östhammars kommun i Uppsala län till Torhamns udde i Blekinge. Flera av dessa vatten ligger i anslutning till de stora befolkningsskoncentrationerna i vårt land. Därest de görs tillgängliga skulle de kunna användas av ett stort antal fiskande.

Allmänna rekreativpolitiska motiv talar sålunda för ett frisläppande av handredskapsfisket. På många håll är även svårigheterna stora att bedriva en aktiv fiskevård och fiskeupplåtelse med nuvarande uppsplittring av ägandeförhållandena. Som motionärerna påpekar skulle möjligheterna att satsa på en utvecklad fiskevård underlättas genom ett frisläppande av handredskapsfisket. Enligt utskottets mening talar anförda skäl starkt för att en utvidgning av frifiskerätten sker i huvudsaklig överensstämmelse med

motionärernas förslag: Riksdagen bör därför hos regeringen begära förslag till frisläppande för allmänheten av handredskapsfisket utanför södra ostkusten, längs Gotlands kust och Blekinge sydkust samt i de stora sjöarna. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion 1981/82:1916 yrkande 1 samt med anledning av motionerna 1981/82:1458 yrkande 1 och 1981/82:2110 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet finner även angeläget att stora och lättåtkomliga kortfiskeområden bildas i de tre storstadsområdena, såsom föreslås i motion 2110. Fiskeadministrationen bör enligt utskottets uppfattning få i uppdrag att ta upp överläggningar med berörda parter i syfte att administrativt lösa frågan om att få så enhetliga fiskeområden som möjligt. Vad utskottet anfört bör riksdagen, med bifall till motion 1981/82:2110 yrkande 2, ge regeringen till känna.

Enligt 20 § fiskelagen medges *frifiske efter sik* med nät på enskilt vatten i Storsjön i Jämtland utanför 300 m-gränsen. Undantagsregeln gäller även fisket efter lake med hängryssja. Då regeln infördes i 1950 års fiskelag innebar detta i stort sett att gällande sedvanerätt lagfästes.

I motion 1981/82:432 (c) yrkas att ifrågavarande bestämmelse upphävs. Enligt motionärerna har förhållandena i Storsjön ändrats sedan lagens tillkomst. Sikfisket har fått allt mindre betydelse, och i skydd av bestämmelsen bedrivs ett stort och okontrollerbart olovligt nätfiske efter inplanterad laxfisk.

Enligt vad utskottet erfarit har Storsjöns centrala fiskevårdsförening i skrivelse till jordbruksdepartementet hemställt om att frifiskebestämmelserna i 20 § fiskelagen slopas. Fiskeristyrelsen har avstyrkt framställningen och anfört att när det gäller skyddet av fiskbestånden bör gällande fiskerilagstiftning tillämpas i form av lokala bestämmelser enligt 14 § fiskeristadgan (numera 6 § fiskeriförordningen). Regeringen har överlämnat ärendet till utredningen (Jo 1981:06) om vissa fiskefrågor. Med hänvisning härtill avstyrks motionen.

Fiske med ljuster är förbjudet i Sverige enligt fiskeriförordningen (1982:126). Stadgandet är övertaget från tidigare gällande fiskeristadga (1954:607). Anledningen är enligt förarbetena till fiskeristadgan att ljustring, särskilt blindhuggning, är förkastligt ur fiskevårdssynpunkt (prop. 1954:183, 3 LU 1954:28). Under de första åren efter fiskeristadgans tillkomst meddelades dock vissa dispenser från ljustringsförbudet. Som motivering för dispensererna anfördes i propositionen, att fiskemetoden ansågs ha värde som inkomstkälla för vissa personer, särskilt äldre fiskare i bl. a. Blekinge. Sedan år 1980 gäller icke längre något undantag från förbudet.

Riksdagen avlog för ett år sedan en motion om att begränsad ålljustring åter bör tillåtas i Blekinge östra skärgård. Utskottet konstaterade då att ljusterfiskets ekonomiska värde under senare år varit ringa (JoU 1981/82:1). I motion 1981/82:1037 (s, c, fp) framställs samma yrkande som föregående

år. Enligt motionärerna beaktade utskottet vid behandlingen av ärendet i fjol icke vad som anförts om ljusterfiskets kulturella värde och dess värde som fritidssysselsättning. Enligt motionen innebär det ljusterfiske som avses, och som utövas med s. k. nubba, mycket kortvarigare lidande än nästan alla andra slag av ålfiske.

Utskottet finner för sin del inte att tillräckliga skäl anförts för att riksdagen skall ändra ståndpunkt i denna fråga. Det kan knappast anses rimligt att medge återinförandet av en gammal fiskemetod av kulturella skäl och fritidssysselsättnings skäl, om fiskemetoden av fiskeexpertis anses olämplig från fiskevårdssynpunkt. Motionen avstyrks således.

Vattenbruk

I motion 1981/82:610 (s) påpekas att vattenbruk eller akvakultur är en näringsgren som har stora utvecklingsmöjligheter i Sverige. Motionären föreslår att förutsättningarna för vattenbruk utreds och att ett handlingsprogram upprättas för åtgärder på olika nivåer.

Med vattenbruk menas odling för konsumtion av fisk, skaldjur och alger. Även odlingar av sättfisk avsedda för fiskevårdande åtgärder hänförs till vattenbruket. Riksdagen har tidigare vid flera tillfällen haft att ta ställning till motionsvis väckta frågor om vattenbruk. I sitt betänkande JoU 1981/82:1 framhöll utskottet att ett omfattande utredningsarbete bedrivs av bl. a. en särskild styrgrupp för vattenbruk inom forskningsrådsnämndens delegation för naturresursfrågor. Resultatet av detta arbete borde enligt utskottets mening avvaktas innan ytterligare åtgärder diskuteras. Riksdagen följde utskottet.

Den nämnda styrgruppen har under innevarande år publicerat sammanlagt åtta specialrapporter om vattenbrukets olika aspekter. I rapporterna behandlas vattenbrukets juridik, dess miljöfrågor, dess hälso- och sjukdomsfrågor, dess ekonomi och marknadsfrågor, dess avelsmetodik, dess kräftdjur, vattenbrukets tekniska möjligheter samt dess utbildnings- och forskningsfrågor. I en avslutande rapport har styrgruppen lagt fram förslag till åtgärder för att främja vattenbruket i Sverige. Rapporterna kommer genom jordbruksdepartementets försorg att remissbehandlas inför fortsatta överväganden inom regeringskansliet.

Utskottet anser att vattenbruket bör ha goda utvecklingsmöjligheter i Sverige och att ett utvecklat vattenbruk bör ha förutsättningar att utgöra komplement till jordbruk och fiske samt lämna ett icke oväsentligt bidrag till folkförsörjningen. De utredningar som pågår och som redovisats ovan är enligt utskottets mening ägnade att i allt väsentligt tillgodose motionens syfte. Denna bör därför icke påkalla någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Laxfisket

Fisket efter lax och öring bedrivs i älvar, längs kusterna och som storsjöfiske. Älv- och kustfisket var länge dominerande. Havsfisket utvecklades snabbt med nya fiskemetoder efter andra världskriget. Under 1970-talet utgjorde älvfisket blott 5 %, kustfisket efter lekvandrande lax 10 % och havsfisket efter uppväxande lax 85 % av laxen från svenska älvstammar i Östersjön. Havsfisket bedrivs numera så intensivt att återväxten allvarligt hotas. Enligt fiskeristyrelsen är tillgången på lekfisk i samtliga naturliga, dvs. icke utbyggda, laxvattendrag i Norrbottens och Västerbottens län (Torne, Kalix, Råne, Pite, Åby, Byske, Öre och Lögde älvar, Vindelälven och Rickelån) för liten för att ge full produktion av natursmolt (2-åriga laxungar på väg ut i havet). I flertalet vattendrag är läget enligt styrelsen så allvarligt att stora områden i stort sett är helt tomma på lax.

I utbyggda vattendrag sker föryngringen genom utsättning av odlade smolt. Enligt fiskeristyrelsen ger utsättningarna av lax i Vänern och även Vättern mycket höga återfångster. Även vid västkusten bedöms återfångstmöjligheterna goda. I Östersjön har det intensiva havsfisket medfört att problem uppstått t. o. m. för rekrytering av avelslax för sättfiskodling. Inom fackkretsar har man med oro konstaterat tendenser till kvalitetsförsämring hos den lax som reproduceras i sättfiskodlingar (minskad storlek, sämre överlevnad, ökad sjukdomsbelastning). En naturligt framvuxen smolt beräknas ha minst dubbelt så stor överlevnad som en odlad.

Laxfisket till havs kan med moderna metoder bedrivas mycket effektivt. I Östersjön deltar fiskare från alla strandstaterna i laxfisket. Närmare två tredjedelar av samtliga östersjölarax och praktiskt taget alla naturligt producerade larax är födda i svenska älvar. Sverige gör anspråk på över 41 % av Östersjöns yta för den svenska fiskezonen. En viss del härav är dock omstridd. Den omstridda delen upptar 4,5 % av Östersjön och fungerar i praktiken som internationellt vatten (vita zonen) med helt fritt fiske. Det svenska laxfisket i Östersjön utgör blott en fjärdedel av det sammanlagda laxfisket i detta hav. Från svensk sida har man under en följd av år föreslagit reglering av laxfisket i Östersjön med angivande av högsta tillåtna fångstuttag (TAC) i de olika ländernas fiskezoner. Enligt svensk uppfattning borde laxfisket i havet i princip delas mellan olika länders fiskare enligt den s. k. 50-25-25-regeln, som innebär att smoltproduktionen tillmäts dubbelt så stor fångstfördelning betydelse som var och en av faktorerna fångstareal och traditionellt fiske. Någon uppgörelse om fisket har dock inte kommit till stånd.

Vid sidan av havsfisket fiskas alltjämt lax i älvmyningarna och vid kusten samt i älvarna. Framför allt kan mynningsfisket göras mycket effektivt. Vid mynningsfisket fångas lekmogen lax som är fullväxt, i god kondition och ger hög fiskkvalitet. Fisket i älvarna har främst betydelse som sportfiske och

anses ha stort värde för turistnäringen. Det skattas högt av fritidsfiskarna.

Problemen med laxens reproduktion behandlas i tre motioner. I motion 1981/82:315 (m) diskuteras finansieringen av fiskutsättningen. Enligt motionären bör hälften av de medel som flyter in från särskilda fiskeavgifter enligt 2-kap. 10 § vattenlagen användas för fiskevårdande åtgärder. Motionären beklagar ett beslut av riksdagen att dessa avgiftsmedel efter den 1 juli 1981 i sin helhet skall användas för forsknings- och undersökningsverksamhet. Han framhåller att medel som tidigare influtit från EG och som använts för utsättning uteblivit sedan det inte gått att få tillstånd fiskeavtal. Vidare är det enligt motionen tveksamt om prisregleringsekonomin i framtiden kommer att förslå till att medge anslag för utsättning av fisk. Det krävs i så fall införande av prisregleringsavgift på laxfiskar och ål, anför motionären. I motion 1981/82:1458 (vpk) erinras om att det totala fångstuttaget av östersjölax och kustfisket efter lax har ökat trots att rekryteringen numera är vida mindre än förr. Regeringen bör därför vidta skyndsamma åtgärder genom exempelvis ökad utsättning, anför motionärerna. Enligt motion 1981/82:1916 (s) hotas åtskilliga av våra laxbestånd av utrotning. Den naturtillgång vi har i den naturligt reproducerande laxen bör enligt motionärerna snarast bli föremål för utredning.

Alltsedan älvarna utbyggdes har odling och utsättning av laxungar ägt rum i svenskt vatten. Den av staten bekostade utsättningen finansierades länge från medel som flyter in från fiskevårdsavgifter enligt 10 kap. 2 § vattenlagen och som även använts för att finansiera forskning och undersökningar. I samband med antagandet av riktlinjer för den nya fiskeripolitiken (prop. 1977/78:112, JoU 1977/78:23, rskr 272) uttalades att avgiftsmedlen inte längre var tillräckliga för de reproduktionsåtgärder som behövs. I stället borde kostnaderna för vissa sådana åtgärder för lax och ål kunna bestridas inom ramen för fiskprisregleringen. År 1981 beslöt riksdagen att avgiftsmedlen fortsättningsvis i sin helhet bör tillföras FoU-verksamhet på fiskevårdens område (prop. 1980/81:153, JoU 1980/81:29, rskr 374).

För innevarande budgetår har 3 milj. kr. anvisats till utsättning av laxfisk och ål från prisregleringskassan för fisk. I samband med behandlingen av fiskprisregleringen för budgetåret 1982/83 anförde utskottet att frågan om finansieringen av utsättning av lax och ål bör behandlas i samband med de överväganden som enligt utskottet fick förutsättas ske beträffande fiskprisregleringens fortsatta finansiering. Enligt utskottet tedde sig införande av prisregleringsavgift för ål och laxfisk i och för sig tänkbar (prop. 1981/82:205, JoU 1981/82:41, rskr 413).

Under ett par år efter utvidgningen av den svenska fiskezonen 1978 bekostades viss fiskutsättning av s. k. EG-medel, vilka inflöt som ersättning för laxfiske i svenska fiskezonen i enlighet med ett kvotavtal med EG. År 1980 uppgick detta belopp till 2,9 milj. kr. Under de senaste åren har dock

preliminärt ingångna fiskeavtal inte trätt i kraft, med ett mindre betydande undantag. Den finansieringskälla för laxodlingen som EG-medlen utgjorde har således visat sig osäker. Å andra sidan har det danska laxfisket på oomstritt svenskt vatten i stort sett upphört.

Enligt fiskeristyrelsen är det angeläget att säkerhet vinnas för finansiering av fiskutsättning ett par år i förväg. I anslagsframställningen för budgetåret 1983/84 äskar styrelsen ett belopp om 3,5 milj. kr. för utsättning av lax och 1,4 milj. kr. för utsättning av ål under anslagsposten Främjande av fiskerinäringen.

Enligt den nya fiskeriförordningen (1982:126) som trätt i kraft den 1 juli 1982 ankommer det på fiskeristyrelsen att meddela sådana föreskrifter om fiskets vård och bedrivande som rör bl. a. fiske efter lax, öring och ål i Sveriges fiskezon och sjöterritorium, dvs. även i kust- och inlandsvattnen. I avvaktan på att nya föreskrifter utfärdas har fiskeristyrelsen antagit ett handlingsprogram för beståndsvårdande åtgärder för lax och öring i Östersjön. Enligt detta bör havsfisket efter lax begränsas till en för Sverige acceptabel nivå. En total och en nationell högsta fångstmängd (TAC) bör upprättas. Det svenska laxfisket bör uppdelas i en havsfiskedel, en kustfiskedel och en älvmfiskedel varvid likartade bestämmelser bör utfärdas för kust- och älvmfisket. I handlingsprogrammet anges olika begränsningar för fisket. Bl. a. bör fredningsområden införas i anslutning till hotade älvmynningar. Fiskeristyrelsen har sedermera framlagt planer på begränsning av laxfisket i utloppet av vissa Norrlandsälvar i syfte att rädda de naturligt reproducerande laxstammarna i dessa älvar.

Utskottet vill för sin del understryka laxfiskets stora värde. Sverige har genom den laxodlingstradition som byggts upp alltsedan älvarna togs i bruk för kraftverksbyggen under första delen av seklet förvärvat omfattande erfarenheter som rätt utnyttjade bör garantera fortsatt högt utbyte av laxfisket. Det alltför omfattande havsfisket i Östersjön har emellertid orsakat problem för reproduktionen. Kraftverkens utsättningar av smolt, som helt dominerar laxutsättningen i Norrlandsälvarna, har enligt uppgift minskat till att omfatta blott 1,8 milj. laxungar som bolagen enligt vattendomar är skyldiga att sätta ut årligen. De utsättningar som finansierats med EG-medel är hotade sedan fiskeförhandlingarna med EG strandat under ett par år i följd. Det är under sådana förhållanden angeläget att den statsstödda utsättningen av lax i möjligaste mån tryggas. Det torde ankomma på regeringen att föreslå lämpligt finansieringssätt. Som framhålls i motion 1981/82:315 är det osäkert om regleringsekonomi medger anslag ur regleringskassan för detta ändamål i framtiden. Utskottet är emellertid icke berett att som motionären föreslår förorda en återgång till tidigare praktiserat system att utnyttja hälften av inkomsterna från de särskilda fiskeavgifterna enligt 2 kap. 10 § vattenlagen för utsättning av lax, och därigenom minska anslaget till forskning och undersökningar. Ett sådant tillskott skulle f. ö. icke förslå till mer än en del av erforderliga medel för

fiskutsättning. Utskottet avstyrker således motionen.

Närmare en tredjedel av den lax av svensk härkomst som fångas i Östersjön anses vara naturligt reproducerad i de icke utbyggda Norrlandsälvarna. Av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår att reproduktionsläget i flertalet naturligt reproducerande vattendrag är så allvarligt att stora områden i stort sett är helt tomma på lax. Fiskeristyrelsen har därför framlagt förslag om begränsning av mynnings- och kustfisket i dessa områden. Utskottet delar bedömningen i motion 1981/82:1916, att radikala åtgärder bör vidtas för att hindra att åtskilliga laxbestånd utrotas. Som motionärerna framhåller skulle ett utvecklat fritidsfiske efter lax i de svenska älvarna kunna få ekonomisk och social betydelse såväl regionalt som lokalt. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas förslag om en snar utredning av frågan om hur vårt land bäst skall utnyttja den naturtillgång vi har i den naturligt reproducerande laxen. I samband med en sådan utredning bör en kartläggning ske av det nuvarande laxfisket för att belysa vilka internationella insatser från östersjöstaternas sida som kommer att erfordras. Även konsekvenserna för yrkesfisket bör belysas. Enligt utskottets uppfattning är det naturligt att berörda intressenter ges möjlighet att delta i utredningsarbetet. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1981/82:1916 yrkande 2 ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande innebär att även motion 1981/82:1458 yrkande 2 väsentligen tillgodoses.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förnyelse av fiskeflottan*
att riksdagen lämnar motion 1981/82:281 utan ytterligare åtgärd.
2. beträffande *fiskerättsliga frågor*
 - a) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1916 yrkande 1 samt med anledning av motionerna 1981/82:1458 yrkande 1 och 1981/82:2110 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 - b) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2110 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 - c) att riksdagen avslår motion 1981/82:432,
 - d) att riksdagen avslår motion 1981/82:1037,
3. beträffande *vattenbruk*
att riksdagen lämnar motion 1981/82:610 utan ytterligare åtgärd.
4. beträffande *laxfisket*
 - a) att riksdagen avslår motion 1981/82:315,
 - b) att riksdagen med bifall till motion

1981/82:1916 yrkande 2 samt med anledning av motion
1981/82:1458 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 23 november 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Åke Wictorsson (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Jan-Eric Virgin (m), Åke Selberg (s) och Bo Arvidson (m).

Reservationer

1. *Handredskapsfisket (mom. 2 a och b)*

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Börje Stensson (fp), Jan-Eric Virgin (m) och Bo Arvidson (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet anser" och på s. 6 slutar med "2110 yrkande 2, ge regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet crinrar om att frågan om stöd åt fritidsfisket ingående behandlades våren 1981. Några nya skäl har enligt utskottets mening icke förebragts för att ändra de beslut riksdagen då fattade. Anledning saknas enligt utskottets mening att öka rätten till frifiske genom inlösen av del av enskild fiskerätt.

Från principiell utgångspunkt kan starka invändningar göras mot motionsförslaget. Således utgör det en oacceptabel urholkning av den enskilda äganderätten för en grupp människor som för sin utkomst ofta är helt hänvisad till vad fiskevattnen ger. Något försök till belysning av vilka konsekvenser i ekonomiskt hänseende som ett genomförande av motionsförslaget får har inte gjorts.

Kostnaderna för inlösen skulle bli höga och på intet sätt stå i proportion till de förbättrade fiskemöjligheter för fritidsfisket som föreslås i motionen. Enligt utskottets mening erbjuder det beslut som riksdagen tog 1981 avsevärt förbättrade förutsättningar för ett aktivt fritidsfiske. Den betydande satsning på bildandet av fiskevårdsområden som då beslutades skulle rent av i den nuvarande situationen just för att främja fritidsfisket te sig tämligen

meningslös. De förbättrade åtgärder som fiskevårdsområdesbildningen skulle innebära på andra områden än fritidsfisket såsom fiskevårdande etc. skulle komma i sämre utgångsläge vid ett bifall till det här aktuella motionsyrkandet. Utskottet finner för den skull angeläget att 1971 års beslut fullföljs. Ett fritt handredskapsfiske skulle enligt utskottets mening dessutom skapa betydande oklarhet i fråga om hur fiskevårdande arbete skall bedrivas. Det kan knappast ha varit motionärernas mening att fiskevårdande arbete även efter inlösen av del av fisket helt skulle åvila vattenägaren ensam. En i sammanhanget också förbisedd fråga synes vara att fisketrycket i nu tillgängliga vatten av olika slag inte är så hårt att den åtgärd som motionärerna föreslår på något sätt är befogad.

Mot bakgrund av vad här anförts avstyrker utskottet motionerna 1981/82:1916 yrkande 1 och 1981/82:1458 yrkande 1 och 1981/82:2110 yrkande 1.

Inte heller finner utskottet erforderligt att särskilda åtgärder vidtas från det allmännas sida till förmån för ökade kortfiskeområden, som föreslås i motion 1981/82:2110 yrkande 2. Motionsyrkandet avstyrks således.

dels utskottets hemställan under 2 a och b bort ha följande lydelse:

2. a) att riksdagen avslår motionerna 1981/82:1916 yrkande 1, 1981/82:1458 yrkande 1 och 1981/82:2110 yrkande 1,
- b) att riksdagen avslår motion 1981/82:2110 yrkande 2,

2. Ljusterfiske (mom. 2 d)

Arne Andersson i Ljung (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del att ljusterfisket i den ringa omfattning det bedrevs i slutet av mars 1980, då tidigare gällande dispenser upphörde, var av så ringa betydelse att de i förarbetena till fiskeristadgan åberopade nackdelarna var helt försumbara. Även om fiskemetoden numera spelat ut sin roll från försörjningssynpunkt, är den lokalt av visst värde som sysselsättningsobjekt och främst som kulturhistoriskt dokument. Med hänvisning till vad sålunda anförts tillstyrker utskottet motionen.

dels utskottets hemställan under 2 d bort ha följande lydelse:

2. d) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1037 ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Särskilt yttrande*Förnyelse av fiskeflottan (mom. 1)*

Börje Stensson (fp) anför:

Jag anser liksom motionärerna att samhället genom aktiva åtgärder bör medverka till att erforderlig förnyelse av den svenska fiskeflottan kommer till stånd. En särskild utredning bör därför tillsättas med uppgift att föreslå lämplig utformning av stödåtgärder för byggande av fartyg vid svenska varv. Utskottets majoritet är, som framgår av utskottets yttrande, medveten om problemen i samband med förnyelsen av fiskeflottan. Då majoriteten icke velat ta konsekvenserna härav och medverka till att en särskild utredning tillsätts, har jag velat framföra min uppfattning att en sådan utredning verksamt skulle kunna bidra till en lösning av problemen.